

ΟΜΙΛΙΑ Σπύρου ΔΑΝΕΛΛΗ*
"Χερσόνησος - Κρήτη: ευρωπαϊκός προορισμός τουρισμού"
 Ημερίδα 31.03.2012, Χερσόνησος, Κρήτη

Αγαπητοί φίλες και φίλοι,

σας ευχαριστώ για την πρόσκληση και για την τιμή που μου κάνετε να σας μιλήσω για ένα θέμα που δουλέψαμε και αναδείξαμε πρόσφατα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τόσο με την ιδιότητά μου ως Ευρωβουλευτής αλλά και ως μέλος της Επιτροπής Μεταφορών και Τουρισμού. Πρόκειται για τον ευρωπαϊκό τουρισμό, ο οποίος με την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισαβόνας, ορίζεται και επίσημα πλέον ως άξονας ανάπτυξης και ευρωπαϊκής πολιτικής. Όπως ακριβώς ορίζεται στο άρθρο 195 της ΣΛΕΕ, η Ένωση αποσκοπεί:

- στην προώθηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων του τομέα του τουρισμού και στη δημιουργία ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος για την ανάπτυξή τους,
- στην ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών, ιδίως με την ανταλλαγή ορθών πρακτικών,
- καθώς και στην ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης του τουρισμού που θα εξασφαλίσει τη συνεκτίμηση αυτού του τομέα στο πλαίσιο των λοιπών πολιτικών της.

Στα πλαίσια αυτής της νέας προσέγγισης για τον τομέα του τουρισμού, πριν από μερικούς μήνες - τον περασμένο Σεπτέμβριο για την ακρίβεια- το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ψήφισε την πρώτη επίσημη έκθεσή του. Είχα την τιμή, να εισηγούμαι της έκθεσης εξ ονόματος των Σοσιαλιστών και σε συνεργασία με συναδέλφους από άλλες πολιτικές ομάδες -αλλά και με τους τοπικούς φορείς του νησιού μας- να προτείνω λύσεις και ιδέες για την χάραξη μιας ενιαίας ευρωπαϊκής τουριστικής πολιτικής, η οποία θα πρέπει πρώτα να εντοπίσει τα σημεία εκείνα που λίγο πολύ είναι κοινά σε όλα τα κράτη μέλη της Ένωσης:

- Άμβλυση της εποχικότητας και συνεπώς επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου
- Θέσπιση ενός ενιαίου προτύπου κατηγοριοποίησης των καταλυμάτων
- Εκπαίδευση των εργαζομένων
- Ρύθμιση των σχέσεων και ανταλλαγών με τις τρίτες χώρες (VISAS)
- Τουρισμός για όλους - Κοινωνικός τουρισμός

Ο τουρισμός στην Ευρώπη

Η σημερινή ημερίδα διεξάγεται σε μια στιγμή που βρίσκει την Ευρώπη σε οικονομική κρίση και τον τομέα του τουρισμού ενώπιον μεγάλων προκλήσεων. Η τουριστική βιομηχανία της Ευρώπης διέρχεται περίοδο καμπής και για να ανταπεξέλθει στη μεγάλη κρίση που περνάμε, καλείται να εξελιχθεί. Είναι πλέον κοινά αποδεκτό ότι ο τουρισμός μπορεί να συμβάλει στην δημιουργία και την εξασφάλιση θέσεων εργασίας, στη διασφάλιση εσόδων στις τοπικές οικονομίες, την ισόρροπη και βιώσιμη ανάπτυξη. Αν εξετάσει κανείς τα αποτελέσματα του ευρωβαρομέτρου, θα διαπιστώσει ότι οι αριθμοί μιλούν από μόνοι τους. Και το ερώτημα είναι: ποιός είναι ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα που παράγει πάνω από το 10% του Ευρωπαϊκού ΑΕΠ και προσφέρει περίπου το 12% του συνόλου απασχόλησης;

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μας απαντά:

"Για την επίτευξη αυτών των στόχων, οι δράσεις υπέρ του τουρισμού εστιάζονται σε τέσσερις άξονες:

- (1) ενθάρρυνση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού τομέα στην Ευρώπη,
- (2) προώθηση της ανάπτυξης βιώσιμου, υπεύθυνου και ποιοτικού τουρισμού,
- (3) εδραίωση της εικόνας και της προβολής της Ευρώπης ως συνόλου βιώσιμων και ποιοτικών προορισμών,
- (4) μεγιστοποίηση του δυναμικού των πολιτικών και των χρηματοδοτικών μέσων της ΕΕ για την ανάπτυξη του τουρισμού."

"Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη στο Δήμο Χερσονήσου"

Τον περασμένο μήνα η Κομισιόν εξέδωσε ένα χρονοδιάγραμμα δράσεων για τον τουρισμό - λαμβάνοντας υπόψη της και τα αιτήματά μας στο ΕΚ- με πιο σημαντικά σημεία εκείνα της δημοσίευσης της μελέτης αντίκτυπου της πολιτικής του τουρισμού στις υπόλοιπες πολιτικές της ΕΕ στο τέλος του 2013, και της ενίσχυσης των προγραμμάτων "Calypso" για την ταυτόχρονη άμβλυση της εποχικότητας και την κινητικότητα για όλους. Στην ίδια ανακοίνωση, αναφέρεται η πρωτοβουλία του Επιτρόπου Tajani σε συνεργασία με τους εθνικούς φορείς τουρισμού των κρατών μελών υπογραφής μιας Δήλωσης για την κοινή προβολή των ευρωπαϊκών περιφερειών στις τρίτες χώρες και την συμπερίληψή τους στους παγκόσμιους τουριστικά βιώσιμους προορισμούς υψηλής ποιότητας. Σε αυτό θα βοηθήσει σημαντικά και η έναρξη λειτουργίας της ψηφιακής ευρωπαϊκής πλατφόρμας www.visiteurope.com. Επίσης, σημαντική πρωτοβουλία από πλευράς και των δύο θεσμικών οργάνων είναι η πρόταση δημιουργίας ενός ευρωπαϊκού παρατηρητηρίου με κοινωνικό-οικονομικούς δείκτες οι οποίοι θα επιτρέπουν την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών σε επίπεδο περιφερειών, καθώς και την ανάδειξη αναγκών για υιοθέτηση νέων στρατηγικών και ενίσχυση των ήδη προβλεπόμενων. Τέλος σε ό,τι αφορά τη χρηματοδότηση του τομέα του τουρισμού, η Κομισιόν εκφράζει την διάθεσή της να διατηρηθεί σε χαμηλά επίπεδα ο συντελεστής ΦΠΑ σε όλα τα Κράτη Μέλη μέσω της ανακοίνωσής της για το "*Μέλλον του ΦΠΑ στην Ευρώπη*", ενώ εξετάζει και την έμμεση οικονομική ενίσχυση του τομέα του τουρισμού την προγραμματική περίοδο 2014-2020, κυρίως μέσω των προγραμμάτων "*Ανταγωνιστικότητα των ΜΜΕ*".

Βιώσιμος τουρισμός στην Κρήτη - Η περίπτωση της Χερσονήσου

Το ζήτημα μας αφορά όλους άμεσα και φαίνεται να έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την Κρήτη και ακόμα περισσότερο για την Χερσονήσο, πόλο έλξης χιλιάδων τουριστών κάθε χρόνο.

Ο τουρισμός μας όμως, χαρακτηρίζεται από μια σειρά αντιφάσεων. Είναι παράγοντας ανάπτυξης και ευμάρειας για την τοπική κοινωνία, αλλά ταυτοχρόνως και παράγοντας αποσταθεροποίησής της. Η βαθιά κρίση που περνάει στο σύνολό του ο ελληνικός τουρισμός οφείλεται σε διαρθρωτικά προβλήματα του τουριστικού μοντέλου ανάπτυξης που έχουμε ακολουθήσει μέχρι σήμερα. Κυρίαρχο στοιχείο του τουριστικού μας προϊόντος στην Κρήτη, όπως έχω αναφέρει πολλές φορές στο παρελθόν, είναι η τριπλή συγκέντρωση:

- Θεματική συγκέντρωση γύρω από το κυρίαρχο προϊόν «ήλιος και θάλασσα»,
- Γεωγραφική συγκέντρωση στο μικρό εύρος της παραλιακής ζώνης,
- Χρονική συγκέντρωση τους θερινούς μήνες,

με αποτέλεσμα τον κορεσμό και την κόπωση. Ακολουθήθηκε δηλαδή και στην Κρήτη το γνωστό μοντέλο ανάπτυξης που ακολούθησαν όλοι οι τουριστικοί τόποι στη χώρα μας, και ιδιαίτερα οι νησιωτικοί. Το μοντέλο ακριβώς που τα τελευταία χρόνια χαρακτηρίζεται διεθνώς από μια κλιμακούμενη κρίση. Που σφράγισε τις ραγδαίες αλλαγές από τη δεκαετία του '70, με ανυπαρξία σχεδιασμού και οργάνωσης της ανάπτυξης. Δυστυχώς ο ελληνικός τουρισμός καθηλωμένος στο κορεσμένο και κουρασμένο μοντέλο του παρελθόντος δεν ανταποκρίνεται πλέον στις ανάγκες του σήμερα.

Αποτελεί πραγματικά παράδοξο, και αυτό αξίζει να σημειωθεί, είναι ότι ενώ ο τουρισμός αποτελεί τον πρώτο πλουτοπαραγωγικό πόρο της εθνικής μας οικονομίας, διασφαλίζοντας τις περισσότερες θέσεις εργασίας από κάθε άλλο τομέα, από τον οποίο μάλιστα άμεσα ή έμμεσα ποικίλες άλλες οικονομικές δραστηριότητες εξαρτώνται, ποτέ δεν υπήρξε εθνική πολιτική για τον τουρισμό. Χρήσεις γης, πολεοδομήσεις οικιστικών περιοχών, προστασία ευαίσθητων περιοχών και φέρουσα ικανότητα, παραμένουν ακόμη και σήμερα άγνωστοι όροι.

Πώς μπορούμε λοιπόν να αξιοποιήσουμε την σημερινή συγκυρία χάραξης ευρωπαϊκής πολιτικής και να ξεφύγουμε από την παθογένεια που χαρακτηρίζει το εθνικό μας προϊόν;

Κύρια κατεύθυνση της τουριστικής μας πολιτικής, σε όποιο επίπεδο κι αν εφαρμόζεται αυτή - τοπικό, εθνικό ή ευρωπαϊκό- πρέπει να είναι η ανάδειξη της ιδιαιτερότητας και όχι η μαζικότητα, η επωνυμία και όχι η ανωνυμία του τουριστικού προϊόντος, η ποιοτικά διαφοροποιημένη προσφορά

"Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη στο Δήμο Χερσονήσου"

και όχι η ποσοτική – βιομηχανική προσφορά τουριστικού προϊόντος. Δεν είναι άλλωστε τυχαίο ότι η πρώτη έκθεση για τον τουρισμό με τίτλο "*Ευρώπη: ο n°1 παγκόσμιος τουριστικός προορισμός*" εστιάζει κυρίως στην πολυ-πολιτισμικότητα, την ποικιλομορφία, και τον πολύπλευρο χαρακτήρα του τουριστικού προϊόντος που προσφέρεται στον ευρωπαϊκό χώρο. Κι εγώ θα σας πω πως ότι ισχύει πανευρωπαϊκά, μπορεί να ισχύσει και τοπικά.

Η λύση είναι η αξιοποίηση όλων των συγκριτικών πλεονεκτημάτων μας και η ανάδειξη όλης της γκάμας του θεματικού τουρισμού. Η ανάπτυξη και προώθηση των μορφών του διαφοροποιημένου τουρισμού μπορεί να αποτελέσει τη μόνη αποτελεσματική απάντηση στις στρεβλώσεις, τα προβλήματα και την υποβάθμιση που οδηγεί το μοντέλο του ισοπεδωτικού μαζικού τουρισμού. Σε αυτό βεβαίως, χρειαζόμαστε διαφάνεια, αποκέντρωση, ήπια σχέση τουρίστα και περιβάλλοντος και προσέγγιση-συμφιλίωση με την τοπική κοινωνία. Στοιχεία δηλαδή μιας πραγματικά εναλλακτικής πρότασης για το μέλλον και την αειφορία του βιώσιμου τουρισμού. Η ανάπτυξη της τουριστικής βιομηχανίας συνδέεται άμεσα με την προώθηση της ενεργειακής απόδοσης και των τεχνολογιών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Φυσικά, καθοριστικός παράγοντας αναβάθμισης του τουριστικού μας προϊόντος αλλά και της σχέσης της τοπικής μας κοινωνίας με αυτό, είναι η εκπαίδευση, η κατάρτιση και η καλλιέργεια τουριστικής κουλτούρας. Στη λογική λοιπόν της μέγιστης αξιοποίησης των πλεονεκτημάτων που διαθέτει κάθε περιοχή και την καθιστά μοναδική στο είδος της, για την "Κρήτη της Ευρώπης" αιχμή του δόρατος μπορούν να αποτελέσουν ο πολιτισμός μας, το περιβάλλον και η Κρητική μας διατροφή.

Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και το συγκριτικό μας πλεονέκτημα

Για να επιτύχουμε τη μέγιστη δυνατή αξιοποίηση των δυνατοτήτων που διαθέτουμε απαιτούνται μέτρα και πολιτικές συντονισμού, εναρμόνισης, επέκτασης ποιοτικής αναβάθμισης του τουριστικού προϊόντος. Η κρατική – και γενικότερα η δημόσια – παρέμβαση μπορεί να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για έναν νέο ποιοτικό τουρισμό, αναστρέφοντας την τρέχουσα διαλεκτική της υποβάθμισης.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση, έχει καθοριστικό ρόλο και ευθύνη σε κρίσιμους τομείς, που καθορίζουν την ποιότητα της καθημερινότητας, όπως καθαριότητα, μικρά ή μεγάλα έργα αστικής υποδομής, πολεοδομικές και χωροταξικές παρεμβάσεις. Μπορεί, επίσης να σχεδιάσει, να συντονίσει, να αναδείξει, να υλοποιήσει ειδικές τουριστικές υποδομές, όπως φυσιολατρικά μονοπάτια, πολιτιστικές και αθλητικές διαδρομές, αθλητικές εγκαταστάσεις, κλπ. Αλλά και η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, όπως το διαδίκτυο, οι προοπτικές της πύλης www.visiteurope.com, τα κοινωνικά δίκτυα ("*Social Networks*") Facebook, Twitter, κλπ, αποτελούν μια νέα προσέγγιση και δημιουργούν ένα νέο περιβάλλον και προκλήσεις στην τουριστική επιχειρηματικότητα.

Η Αυτοδιοίκηση μπορεί να κάνει πράγματα που αδυνατεί η κεντρική εξουσία. Μεταξύ αυτών να αφυπνίσει, να συντονίσει και να ρυθμίσει τις σχέσεις μεταξύ κοινωνίας και αγοράς. Μιας αγοράς ιδιαίτερα κακομαθημένης και απαιτητικής, με χαμηλό βαθμό συνειδητοποίησης των ραγδαίων αλλαγών που έχουν συντελεσθεί διεθνώς. Ο ρόλος των τουριστικών φορέων στην ανάδειξη ενός νέου ευρωπαϊκού τουριστικού μοντέλου, που δίνει έμφαση στην ποιότητα, στην προσβασιμότητα, στην βιωσιμότητα, στην κοινωνική ευθύνη των επιχειρήσεων και στην ευθύνη τους για το περιβάλλον, είναι καθοριστικός και απαραίτητος αν θέλουμε να είμαστε ανταγωνιστικοί.

Συγκεκριμένες προτάσεις δράσεων:

1. Το ΕΚ ζήτησε από την Κομισιόν να εξετάσει την καθιέρωση δύο νέων αρχών για τον τουρισμό: την αρχή της «διαπεριφερειακότητας» και την αρχή της «συμπληρωματικότητας», για την προώθηση κοινού σχεδιασμού και συνεργασίας μεταξύ των τουριστικών υπηρεσιών σε ενιαίο γεωγραφικά χώρο, π.χ. στην πρώτη περίπτωση, μεταξύ γειτονικών περιφερειών διαφορετικών κρατών μελών, ενώ στην δεύτερη σε συγκεκριμένο θεματικό πεδίο μεταξύ περιφερειών που

"Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη στο Δήμο Χερσονήσου"

συνδέονται με κοινά στοιχεία. Θα πρέπει να ετοιμαστούμε και να μπορούμε να συνεργαστούμε σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο επίπεδο. Να έχουμε δηλαδή συγκεκριμένη θεματική, να μελετήσουμε τις νέες τάσεις στη διεθνή αγορά τουριστικών υπηρεσιών, να αναδείξουμε τα πλεονεκτήματά μας και να τα εναρμονίσουμε με τα τουριστικά προϊόντα που βρίσκονται σε ανοδική πορεία στην ευρωπαϊκή αγορά.

2. Στο ΕΚ έχουμε επανειλημμένα ζητήσει ειδική χρηματοδότηση για τον τομέα του τουρισμού για την επόμενη προγραμματική περίοδο 2014-2020. Η χρηματοδότηση που αναμένεται να λάβουμε είναι ελάχιστη και μέσω του πακέτου ενίσχυσης των ΜΜΕ. Έστω. Θα πρέπει να προσελκύσουμε επενδύσεις σε τουριστική δραστηριότητα νέου τύπου, συνδυάζοντας τη θάλασσα, την παράδοση και τα χωριά της ενδοχώρας. Πρέπει να μεγιστοποιήσουμε την επισκεψιμότητα της ενδοχώρας μας, να διαχύσουμε την ανάπτυξη πέρα από την παραλία. Επίσης, η Κρητική Διατροφή θα πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος (ως πρωινό, γεύμα, δείπνο, κλπ). Πρέπει να αντισταθούμε στις προσκλήσεις των tour operators οι οποίοι με την εφαρμογή του "All Inclusive" μας πετούν εκτός αγοράς.

3. Πρέπει να φροντίσουμε για την ολοκληρωμένη κατάρτιση των εργαζομένων στον κλάδο, να ξεφύγουμε από την εποχική "μαύρη εργασία", να μεγιστοποιήσουμε την ένταση εργασίας με στόχο την προσαρμογή της προσφοράς και της ζήτησης της αγοράς εργασίας στον κλάδο. Για τον λόγο αυτό άλλωστε, ζητήσαμε και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε συνεργασία με τον τομέα του τουρισμού και τους κοινωνικούς εταίρους, να καταρτίσει έναν χάρτη των υφιστάμενων επαγγελματικών δεξιοτήτων ("*Tourism Skill Competence Framework*").

Δεν υπάρχει αμφιβολία, ότι μία τέτοια στρατηγική, ξεκινώντας από το τοπικό και επεκτεινόμενη σε ευρωπαϊκό επίπεδο μπορεί να δώσει θεαματικά αποτελέσματα και να εμπνεύσει νέα επιχειρηματικά και οικονομικά οράματα. Για να πετύχει χρειάζεται βεβαίως θέληση, αποφασιστικότητα και σύμπνοια ώστε να ακούσουμε και να κατανοήσουμε τα μηνύματα της νέας εποχής και της Ευρώπης, να συμπορευτούμε με αυτά και να ανταποκριθούμε σε αυτά, ως κυβέρνηση, ως τοπική αυτοδιοίκηση, ως κοινωνία και ως αγορά.

Τέλος, νομίζω ότι αξίζει να σημειώσω την ιδιαίτερη προσπάθεια που κάνουμε σήμερα στο Ευρωκοινοβούλιο για στενότερη παρακολούθηση των όσων έχει δεσμευθεί η Κομισιόν. Για τον λόγο αυτό, προτείναμε με τον Ιταλό συνάδελφο Carlo Fidanza, με τον οποίο μαζί δουλέψαμε την έκθεση, να δημιουργηθεί μια ομάδα δράσης για τον τουρισμό, ένα "*Task force Tourism*" στα πλαίσια της Επιτροπής Μεταφορών και Τουρισμού. Η 15μελής αυτή ομάδα, της οποίας μέλος θα είμαι κι εγώ, θα συνεδριάζει σε τακτική βάση και σκοπός της θα είναι να παρακολουθεί όλες αυτές τις δράσεις που σας προανέφερα και για τις οποίες η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεσμεύτηκε να εφαρμόσει στον τομέα του τουρισμού. Νομίζω ότι αποτελεί μια ουσιαστική πρωτοβουλία, που θα φέρει αποτελέσματα και την οποία αξίζει να στηρίξουμε όλοι με την δουλειά μας. Σε αυτή την προσπάθεια θα χρειαστώ για ακόμη μια φορά, και παρακαλώ γιαυτό, και την δική σας συμβολή.

* Ο κ. Σπύρος Δανέλλης είναι Ευρωβουλευτής και Μέλος της Επιτροπής Μεταφορών & Τουρισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (TRAN)